

Nedbygging av barrierer. Hvordan kommer vi videre?

Thomas Owren

Prosjektleder for bokprosjektet

Redaktør for langlest versjon av boken «Å slippe til»

SORs vårkonferanse 2025 i Bergen, dag 2

Noen spørsmål til dere i salen – velg ett eller to!

- Hva har vi truffet godt med?
- Hva har vi bommet på eller glemt?
- Nevn ett øyeblikk fra disse to dagene som særlig beveget deg og endret din måte å tenke om barrierer
- Hva skal du gjøre på mandag som du ikke har gjort før?

Nedbygging av barrierer.
Hvordan kommer vi videre?

«I forhold til individuell tilrettelegging flytter universelle løsninger tyngdepunktet fra en betydelig avhengighet av andres vilje og evne til å tilrettelegge, som gir en fare for vilkårlighet, til selv å kunne ta i bruk muligheter etter eget ønske, når det passer en selv.»

«Kort sagt, det kan gjøre at graden av tilgjengelighet vil nærme seg det som folk flest opplever hele tiden og i stor grad tar for gitt at de skal kunne ha.»

(Owren, 2025a, s. 200)

« ... mange vanlige måter å gjøre noe på er slik de passer folk flest.

Det er liksom bare sånn det gjøres og sånn det er.

Men det er urettferdig for de som disse vanlige måtene ikke passer for.

For dem kan de vanlige måtene bli en barriere.

For å få like muligheter må barrierer bygges ned.

Det kan bety at mange i samfunnet må lære å gjøre ting på nye måter.

Hvis ikke så kommer de bare til å fortsette å lage barrierer.»

Fra styring/normativitet til vurdering av konsekvenser/frislepp der en kan

Gammel omsorgsideologi:

Er det normalt?

Ja – støtt det

Nei – stopp det

Ny omsorgsideologi:

Kan det skade?

Ja – begrensk skaden

Nei – slipp det løs og nyt mangfoldet

En fire-punktsplan for veien videre – punkt 1

1) Vi må skape en bred forståelse og aksept for hva som er de typiske barrierene for personer med utviklingshemming

En fire-punkts plan for veien videre – punkt 2

2) Vi må skape 50 000 jobber som passer for personer med utviklingshemming i det ordinære arbeidslivet

Og Nav må få på plass en ordning med varig oppfølging fra ekstern jobbspesialist

(Helt Med har vist oss at det virker og at det er den mest ressurseeffektive formen for arbeidsinkludering. Det visste vi også fra før. Det trengs ingen mer utprøving! Få denne ordningen på plass!)

En fire-punkts plan for veien videre – punkt 3

3) Vi må skjerpe inn skolenes rom for skjønn og sikre at også elever med utviklingshemming får en ordentlig utdanning i tråd med sine interesser og forutsetninger

(Men det er ikke sikkert at den vil likne dagens utdanning – og den dagen vi får på plass noen høyere utdanninger for personer med utviklingshemming vil de neppe lede til dagens bachelorgrader – men de kan for eksempel lede til å bli kvalifisert for noen av de 50 000 nye jobbene som passer for personer med utviklingshemming)

En fire-punkts plan for veien videre – punkt 4

4) Vi må sikre at tjenesteytende og publikumsrettete organisasjoner på alle nivå i samfunnet blir «flerspråklige». I sin informasjon og kommunikasjon med kunder, brukere, pasienter og publikum må de formidle seg både «langlest» og «kortlest»

I alle butikker må det bli lett å be om tilpasset informasjon og kommunikasjon og de ansatte må trene på det

«Tenk om du kunne trykket på en knapp
når du kommer inn i butikken.

Og så skjønte de som jobber der at du trenger tilrettelegging.
Men uten at andre kunder skjønte det.

Kanskje kunne det ha vært knapper for ulike typer
tilrettelegging.

Slik at du kunne fått den typen som er mest nyttig for deg.
Hvis du ønsket det.

Da måtte de som jobbet i butikker øvd på ulike typer
tilrettelegging.»

(Owren, 2025b, s. 226)

En fire-punkts plan for veien videre – punkt 4

4) Vi må sikre at tjenesteytende og publikumsrettete organisasjoner på alle nivå i samfunnet blir «flerspråklige». I sin informasjon og kommunikasjon med kunder, brukere, pasienter og publikum må de formidle seg både «langlest» og «kortlest»

I alle butikker må det bli lett å be om tilpasset informasjon og kommunikasjon og de ansatte må trene på det

Staten må gi organisasjonene grunn til å gjøre dette og støtte til å få det til. Her kan KI og teknologi spille en stor rolle – men staten må legge føringer for standardløsninger

- Eriksen, E. O. (2001). *Demokratiets sorte hull - om spenningen mellom fag og politikk i velferdsstaten*. Abstrakt forlag.
- Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO). (2023). Inkorporering av CRPD. Likestillings- og diskrimineringsombudets anbefalinger om norsk rett og praksis.
- Liisberg, M. V. (2017). Article 27 – Work and Employment. I V. Della Fina, R. Cera & G. Palmisano (Red.), *The United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities* (s. 497–508). Springer International Publishing.
- NOU 2023: 13. *På høy tid. Realisering av funksjonshindredes rettigheter*. Kultur- og likestillingsdepartementet.
- Owren, T. (2025a). Nedbygging av barrierer. Hvordan kommer vi videre? I T. Owren (Red.). *Å slippe til. Nedbygging av barrierer for personer med utviklingshemming, langlest versjon* (s. 187–214). Universitetsforlaget.
- Owren, T. (2025b). Nedbygging av barrierer. Hvordan kommer vi videre? I M. Østby (Red.). *Å slippe til. Nedbygging av barrierer for personer med utviklingshemming, kortlest versjon* (s. 209–236). Universitetsforlaget.
- Zijlstra, F., van Ruitenbeek, G., Mulders, H. & van Lierop, B. (2017). Designing work for inclusiveness. I A. Arenas, D. Di Marco, L. Munduate & M. C. Euwema (Red.), *Shaping inclusive workplaces through social dialogue* (s. 121–137). Springer International Publishing.

Noen spørsmål til dere i salen – velg ett eller to!

- Hva har vi truffet godt med?
- Hva har vi bommet på eller glemt?
- Nevn ett øyeblikk fra disse to dagene som særlig beveget deg og endret din måte å tenke om barrierer
- Hva skal du gjøre på mandag som du ikke har gjort før?